

ภาพตัวแทนหนุมานในมิติสังคมวัฒนธรรมสมัยใหม่ในเมืองลพบุรี
**The Representation of Hanuman in Dimension of Contemporary
Social Culture in Lopburi**

อรุณี เจริญทรัพย์¹ และ เมตตา ศิริสุข²

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี¹, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม²

Arune Charoensup¹ and Metta Sirisuk²

Thepsatri Rajabhat University¹, Mahasarakham University², Thailand

Corresponding Author, E - mail : aruneecrs@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพตัวแทนหนุมานในมิติสังคมวัฒนธรรมสมัยใหม่ในบริบทของเมืองลพบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สร้างสรรค์งานศิลปกรรม จำนวน 16 คน เลือกมาโดยวิธีการเลือกเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความตามเนื้อหา กรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษา คือ ทฤษฎีภาพตัวแทนผลวิจัยพบว่า มีการใช้หนุมานมาเป็นภาพตัวแทนของบุคคล สถานที่ สิ่งของ ที่ปรากฏในมิติสังคมวัฒนธรรม ดังนี้ 1. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นมาสคอตในงานกีฬา 2. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นผู้ป้องกันภัย 3. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นการจัดงานเลี้ยงโต๊ะจีน 4. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นตัวแทนกลุ่มศิลปิน 5. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นชุดแต่งกาย 7. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นหน่วยงานทางทหาร 8. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง 9. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นสัญลักษณ์กลุ่มคนเกิดปีวอก 10. ภาพตัวแทนในฐานะเป็นตราสัญลักษณ์ฟุตบอล 11. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นเครื่องรางของขลัง 12. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะวัตถุแห่งศรัทธา 13. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นผู้พิทักษ์ 14. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะผู้ปกป้อง 15. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นศิลปะการต่อสู้ 16. ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะอำนาจสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ภาพตัวแทนหนุมาน; หนุมาน; มิติสังคมวัฒนธรรม

* วันที่รับบทความ : 4 พฤษภาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 17 พฤษภาคม 2567

Abstract

This research article aimed at to study the representation of Hanuman in the modern social and cultural dimension in the context of Lopburi city. The sample group was 16 artistic creators, selected using the purposive sampling method. The research instrument used was an interview form. Data were analyzed by interpreting the content. The conceptual framework used for the study is the theory of representations. The research found that Hanuman was used as a representation of people, places, objects in dimension of social culture as follows: 1. Representation of Hanuman as a mascot in sports events. 2. Representation of Hanuman as a protector of danger, 3. Representation of Hanuman as a Chinese banquet for monkey, 4. Representation of Hanuman as a representative of artists, 5. Representation of Hanuman as a cultural tourist attraction, 6. Representation of Hanuman as a costume, 7. Representation of Hanuman as a military organization 8. Representation of Hanuman as a political movement 9. Representation of Hanuman as a symbol of people born in the Year of the Monkey, 10. Representation of hanuman as a football club logo, 11. Representation of Hanuman as a talisman, 12. Representation of Hanuman as an object of faith, 13. Representation of Hanuman as safeguard, 14. Representation of Hanuman as protector, 15. Representation of Hanuman as posture of boxing 16. Representation of Hanuman as a creative economic soft power.

Keywords: Representation of Hanuman; Hanuman; Social Culture Dimension

บทนำ

หนุมาน ตำนานเมืองลพบุรีคือสิ่งสะท้อนถึงมุมมองหรือโลกทัศน์ของคนท้องถิ่นที่มีต่อเรื่องราวหลายตำนานเมืองพระลพ ที่มีพัฒนาการมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ไม่เคยร้างผู้คนอาศัยการบอกเล่าเรื่องราวของท้องถิ่นและบ้านเมืองตนเอง จึงถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยเป็นคำบอกเล่าในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตำนานนิทาน ความทรงจำเกี่ยวกับตระกูลวงศ์ ความเชื่อ พิธีกรรม ซึ่งล้วนเป็นประสบการณ์ร่วมที่รับรู้ในหมู่คนท้องถิ่น เรื่องราวในของตำนานเมืองลพบุรี แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรก เป็นตำนานที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและชาวเมืองก็รับรู้เชื่อถือต่อมา ซึ่งปรากฏในพงศาวดาร อธิบายถึงการเกิดขึ้นของบ้านเมืองและบรรดากษัตริย์ที่ปกครองก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา กลุ่มที่สอง คือตำนานที่เกิดจากมุขปาฐะบอกเล่าสืบต่อกันมา เพื่ออธิบายความเป็นมาของบ้านเมืองภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมตามความรับรู้ คติความเชื่อ และมุมมองของคนท้องถิ่นเอง ซึ่งบางช่วงเวลามีการเติมเสริมแต่งจากต้นเค้าเดิม ขยายความออกไปให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ตามความคิดความเชื่อของคนท้องถิ่น ในแต่ละยุคสมัย ดังนั้นตำนานกลุ่มนี้จึงไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวได้ หนุมานที่ปรากฏในตำนานเมืองลพบุรี แสดงถึงตัวบททางวัฒนธรรม ที่มีความเชื่อมโยง กับวิถีชีวิต ความเชื่อ และเรื่องราวของความศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์และภาพตัวแทน ผู้วิจัยเห็นว่า หนุมาน คือภาพสัญลักษณ์และตัวแทนพิเศษที่สะท้อนเรื่องราว ความเชื่อของผู้คน แต่ละช่วงเวลาในสังคมและยุคสมัย ภาพสัญลักษณ์หนุมาน กับตำนานในบางเรื่องทำหน้าที่อธิบายความเป็นตัวตนของชุมชนได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะตำนานหนุมานเมืองลพบุรี ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องราวของตำนานที่ปรากฏอยู่

หลากหลาย ยังสะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างผู้คนกับธรรมชาติและสถานที่ต่างๆ ทั้งที่ธรรมชาติเป็นผู้บันดาลสร้างขึ้นมา และที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นมา ในปัจจุบันพบว่า หนุมานยังถูกนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของสิ่งต่าง ๆ ในบริบทของสังคมวัฒนธรรมสมัยใหม่ ที่ปรากฏในเมืองลพบุรี ในมิติดังกล่าวนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าหนุมานถูกมองในมุมมองของสังคมวัฒนธรรมสมัยใหม่อย่างไร จากการสำรวจในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า ลพบุรี มีการใช้หนุมานเป็นภาพตัวแทนในมิติต่างๆ ดังนี้ สัญลักษณ์การแข่งขันกีฬา การรณรงค์ป้องกันโรคโควิด การเลี้ยงโต๊ะจีนลิง การใช้ลิงเป็นแลนด์มาร์ค การใช้หนุมานเป็นชุดแต่งกายประจำชาติ การใช้หนุมานเป็นสัญลักษณ์หน่วยงาน การใช้หนุมานเป็นสัญลักษณ์คนเกิดปีวอก การใช้หนุมานเป็นสัญลักษณ์การตั้งกลุ่มการเมือง การใช้หนุมานเป็นสัญลักษณ์ของสโมสรฟุตบอล การใช้หนุมานเป็นท่าฝึกมวยลพบุรี การใช้หนุมานเป็นภาพลักษณ์ของเรือนจำ การใช้หนุมานเป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ การศึกษาในเชิงลึกในประเด็นดังกล่าวนี้จะพบว่าผู้สร้างผลงานทางศิลปกรรมนั้นล้วนแต่อาศัยหนุมานเป็นภาพตัวแทนของ บุคคล สถานที่ สิ่งของ ที่สร้างขึ้นมานั้น โดยที่ศิลปินผู้สร้างศิลปะนั้นล้วนมองว่าเมืองลพบุรี เป็นเมืองหนุมาน

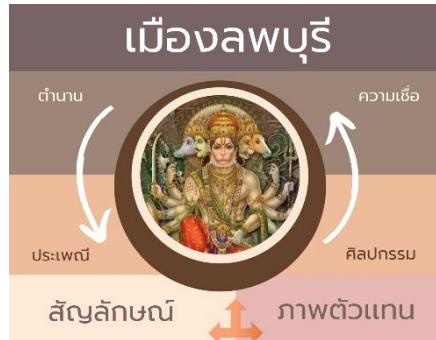
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพตัวแทนหนุมานในบริบทสังคมวัฒนธรรมสมัยใหม่ในบริบทของเมืองลพบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ งานศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรมสมัยใหม่ โดย ผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่ม ศิลปินผู้สร้างงานศิลปกรรม และ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการออกแบบงานศิลปกรรม จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ที่กำหนดตามรูปแบบของศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง การตรวจสอบข้อมูลใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยการตีความตามเนื้อหา ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี ภาพตัวแทนของ Stuart Hall (1997) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
(อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าในปัจจุบัน หนุมานถูกมองในลักษณะเป็นมายาคติ ที่มีการเสนอเป็นภาพตัวแทนของการกระทำและเป็นสัญลักษณ์บางอย่างของคนเมืองลพบุรี ซึ่งพบว่ามีคนนำหนุมานมาเป็นภาพตัวแทนของสิ่งต่างๆ ในมิติของสังคมวัฒนธรรมต่างๆ ในเขตพื้นที่เมืองลพบุรี ดังนี้

1. หนุมานหัวโตถือคอบเพลิง ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นมาสคอตในงานกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 21

ภาพที่ 2 ภาพหนุมานหัวโต ถือคอบเพลิง ซึ่งเป็นมาสคอตและ สัญลักษณ์งานกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 21 ที่จัดขึ้นที่เมืองลพบุรีเป็นเจ้าภาพ (อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

หนุมาน ภาพตัวแทนของการแข่งขันงานกีฬาแห่งชาติครั้งที่ 21 ที่จัดขึ้นที่จังหวัดลพบุรี มีการนำมาแสดงเป็นสัญลักษณ์ของงาน ในรูปแบบ "หนุมานหัวโต" ถือคอบเพลิง เพื่อสื่อความหมายว่า เป็นการแข่งขันที่เมืองลิง จากการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ เกิดจากการที่ได้เห็นลิงตั้งแต่สมัยยังเด็ก สัมผัสพบฝูงวานรจนคุ้นเคย แปลกใจในความเป็นอยู่ลิงลพบุรี ที่อาศัยวงเวียนศาลพระกาฬโดยไม่ละทิ้งพื้นที่ ทำให้คิดถึงตำนานเรื่องรามเกียรติ์เกี่ยวกับหนุมานที่ครอบครองดินแดนลพบุรีมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นลิงลพบุรีน่าจะเป็นลูกหลาน ถึง

ใหญ่สายเสนาธิการ ซึ่งผิดแผกแตกต่างจากสิ่งอื่น เป็นลึงระดับผู้นำระดับปึก ระดับบริหาร จึงจับจุดเด่นนี้ สร้างสรรค์หัวหนุมานให้โตเป็นพิเศษ เน้นความอึดแอ้มด้วยพลังสมองบรรจุกความเฉลียวฉลาด ให้สมคำของผู้ที่ รู้จักใช้หัวให้เป็นประโยชน์ หนีความโบราณของหนุมานดั้งเดิม เพื่อสร้างเสริมหนุมานรุ่นใหม่ ในชื่อ “พญา วานร หัวโต” ใช้คาคอโค้งหัวโต ด้วยดาวน้อยใหญ่ เนื่องจากหนุมานมีฤทธิ์ อภินิหาร หาวเป็นดาวเป็นเดือน ดาว บางดวงไม่ตก จึงติดอยู่ที่หัวเต็มไปหมด ส่วนหูใหญ่ มีความหมายตัวคือเป็นหูที่รู้จักรับฟังเหตุผลของผู้อื่นรับฟัง อย่างมีวิจารณ์ญาณ ดวงตาส่องแวว เปล่งประกาย หวานยิ้ม แสดงความเมตตากรุณา เอื้ออำนวยแก่สัตว์ร่วม โลก ไม่เบียดเบียนไม่เอาัดเอาเปรียบใคร ประกอบบารมี อาทิ สร้อยสังวาลย์ แก้ว แหวน กำไลข้อเท้า ข้อมือ สวมใส่ไว้ เพื่อแสดงความเป็นพี่เบิ้มของบรรดาสิ่ง มิได้แบ่งชนชั้นตักแต่งฝ้านุ่งโจงกระเบน ด้วย “ผ้ามัดหมี่” ผ้า ทอท้องถิ่น ทำทางเหยาะอย่างคล้ายโขนละคร มือขวากำคอบเพลิงชูรับความโชติช่วงชัชวาลย์สว่างไสว ก้าวเท้า อย่างมีจุดหมาย แม้จะวิ่งถีบคอบเพลิงด้วยความยากลำบาก พญาหนุมานตัวนี้ก็ไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้าให้ใครเห็น ยังยิ้มรับปัญหาและอุปสรรค เปรียบเสมือนตัวแทนคนลพบุรีว่า มีความอดทนอดกลั้น ใน คักดิ์ศรีของจังหวัดเจ้าภาพกับงานกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 21” (อาทิตย์ ทวีคุณ, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2566)

2. หนุมานใส่หน้ากากอนามัย ภาพตัวแทนหนุมานในมุมมองของผู้ป้องกันผู้คนจากภัยโควิด

ภาพที่ 3 ภาพหนุมานปิดหน้ากากอนามัย เพื่อเป็นสัญลักษณ์เมืองเตือนชาวลพบุรี โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

หนุมานได้ถูกนำเสนอเป็นภาพตัวแทนของผู้ปกป้อง ที่ปรากฏในงานประติมากรรมปูนปั้นหนุมานใส่ หน้ากากอนามัยใจกลางเมืองลพบุรี บริเวณสวนสาธารณะของวงเวียนสระแก้ว ตกแต่งหนุมานหัวโต มาสคอต งานกีฬาแห่งชาติครั้งที่ 21 โดยใช้ผ้าเย็บให้มีลักษณะเป็นหน้ากากอนามัย ปิดคาดบริเวณปากและจมูก ผลงาน “หนุมานใส่หน้ากากอนามัย” หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “หนุมานโควิด” เป็นช่วงเดียวกับที่มีเหตุการณ์โรค ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี จึงได้ตกแต่งหนุมานใส่หน้ากาก อนามัยเพื่อให้สื่อความหมายคนลพบุรีต้องใส่หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันโรค เป็นคติสอนให้ผู้ที่ได้มาชมหยุด คิดถึงการป้องกันตนเอง การไม่มีโรคเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นแนวคิดของนายจำเริญ สละชีพ นายกเทศมนตรี เมืองลพบุรี สอดแทรกเรื่องราวผ่านผลงานทางศิลปะผลงาน ให้เยาวชนรุ่นหลังได้ทราบถึงเหตุการณ์ที่สำคัญ

ของโลก และยังมีคตินิยมแทรก หนุมานทหารเอกของพระราม ถึงแม้ว่าจะมีพลังกำลังและฤทธิ์เดชมาก แต่ก็ประมาทไม่ได้จำเป็นต้องรู้จักปกป้องตัวเอง และขณะเดียวกันต้องเสียสละปกป้องผู้อื่นด้วย ดังนั้น หนุมานจึงถูกนำมาใช้เป็นภาพแทนผู้ปกป้องคุ้มครองภัย ซึ่งตรงกับลักษณะเฉพาะตัวของหนุมานในวรรณคดีที่ทำหน้าที่ปกป้องภัยให้พระลักษณ์ พระราม (จำเริญ สละชีพ, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2566)

3. งานเลี้ยงโต๊ะจีนสิง ภาพตัวแทนหนุมานในมิติกิจกรรมรูปแบบใหม่ของการเลี้ยงโต๊ะจีนสิง

ภาพที่ 4 ภาพบรรยากาศการจัดงานโต๊ะจีนสิงเมืองลพบุรี (อรุณี เจริญทรัพย์, 2562)

หนุมานถูกนำมาใช้เป็นภาพแทนการเลี้ยงโต๊ะจีนให้กับฝูงลิงในเมืองลพบุรี งานเลี้ยงโต๊ะจีนสิงจัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2532 จากการสัมภาษณ์ นายยงยุทธ กิจพัฒนานุสนธิ์ (สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566) ผู้ประกอบกิจการโรงแรมจังหวัดลพบุรี กล่าวว่า ความเชื่อชาวจังหวัดลพบุรี ลิงเหล่านี้เป็นลูกศิษย์ของเจ้าพ่อพระกาฬ ที่บริเวณศาลพระกาฬกลางใจเมืองลพบุรี ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดลพบุรี และทุกๆ ปี ครอบครัวของ นายยงยุทธ กิจพัฒนานุสนธิ์ จะนำเครื่องเส้นไปถวายเจ้าพ่อพระกาฬ และมีความเชื่อว่าลิงเป็นสัตว์นำพาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองมาให้ตนและครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงมีแนวคิดและเริ่มจัดงานเลี้ยงโต๊ะจีนสิงครั้งแรก ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2532 และได้มีการจัดเรื่อยมาในทุกๆปี จนกลายมาเป็นสัญลักษณ์การจัดงานโต๊ะจีนสิงของจังหวัดลพบุรีขึ้นทุกปี ทั้งยังส่งผลส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรีอีกด้วย

4. ลิงแลนมาร์ค ภาพตัวแทนหนุมานในมิติวัฒนธรรมประดิษฐ์การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ 5 ภาพประติมากรรมลิงที่บริเวณโรงแรมลพบุรีอินน์รีสอร์ท (อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

หนุมานถูกนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของการสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงนวัตกรรมการประดิษฐ์แหล่งท่องเที่ยว คือ ลิงแลนด์มาร์ค แนวคิดการสร้างตัวแทนลิงที่บริเวณรีสอร์ท ที่พัก รวมทั้งที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของลพบุรี เป็นผลสืบเนื่องมาจากแนวคิดการจัดงานเลี้ยง "โต๊ะจีนลิง" ของ จังหวัดลพบุรี โดยนายยงยุทธ กิจวัฒนานุสนธิ์ ที่ใช้ลิงเป็นสัญลักษณ์ของโรงแรม เมื่อครั้งแรกที่สร้างโรงแรมลพบุรีอินน์ จนทำให้กิจการเจริญก้าวหน้า จึงสร้างรูปปั้นลิงบริเวณโรงแรมลพบุรีอินน์ และจ้างช่างมาปั้นลิงขนาดใหญ่เป็นพันตัว ตกแต่งตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในลพบุรี ทุกเดือนจะต้องไปกราบไหว้ ขอพรเจ้าพ่อพระกาฬ และอธิษฐานจิตขอให้เจริญรุ่งเรืองในอาชีพและธุรกิจ เมื่อถามถึงเครื่องรางของขลังยงยุทธ บอกว่า.. จะเรียกลิงเป็นองค์..แทนเรียกเป็นตัว เช่น ลิงแกะหลวงพ่อดั่ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา หนุมานแกะหลวงพ่อสู่น วัดศาลากุน จังหวัดนนทบุรี เจ้าพ่อแห่งเจียจากศาลเจ้าพ่อแห่งเจีย วัดสามจีน ลิงแกะของหลวงพ่อนันต์ วิสุทโธ เจ้าอาวาสวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งหนุมานหลวงพ่อเพ็ญ วัดเกริ่นกฐิน ลิงหลวงพ่อเปลี้ย คุณสัมปันโน วัดซอนสารเดช (วัดซอนใน) อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ทุกครั้งที่เดินทางจะหันหน้าไปทางศาลเจ้าพ่อพระกาฬ แล้วยกมือไหว้ขอพรเท่านั้นก็เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตแล้ว ทุกๆ ครั้งที่รถวิ่งผ่าน มักจะเห็นคนโผล่หน้าต่างยกมือไหว้ขอพรเจ้าพ่อพระกาฬ” ทั้งสิ้น (ยงยุทธ กิจวัฒนานุสนธิ์, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2566)

5. หนุมานมวยไทย ภาพตัวแทนหนุมานในมิติชุดแต่งกายประจำชาติไทย

ภาพที่ 6 ภาพชุดหนุมานมวยไทยโดย อิงฟ้า วราหะ มิสแกรนด์ไทยแลนด์ 2022

(อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

หนุมานภาพตัวแทนของชุดแต่งกายประจำชาติผ่านชุดหนุมานมวยไทย จากการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบพบว่า “มวยลพบุรี” เป็นศาสตร์และศิลป์ในการต่อสู้ที่มีมนต์ขลังด้วยท่วงท่าลีลาอันสง่างาม แผงความดุเดือด ความฉลาดและทรงพลัง ผู้ออกแบบถ่ายทอดชุดประจำชาติไทยผ่าน “นาฏมวยไทย” โดยมี “โขน” เป็นสื่อกลาง ในการเผยแพร่การบูรณาการผสมผสานของศาสตร์ และศิลป์ของวัฒนธรรมไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน พร้อมทั้งหยิบยก “หนุมาน” ตัวละครที่มีความเกี่ยวข้องกับ “ท่ามวยลพบุรี” มาเป็นกลยุทธ์ในการนำเสนอชุดประจำชาติอย่างสร้างสรรค์ แนวคิดในการออกแบบจากลิง นารัก ชุกชน บวกกับเรื่องรามเกียรติ์ หนุมานเป็น

ทหารเอกพระรามชนะยักษ์ชนะทุกอย่าง จึงนำหนุมานมารวมร่างกับมวยไทยนำมาจากท่าของการแสดงโขน รามเกียรติ์ โดยเฉพาะท่าของหนุมาน เช่น หนุมานถวายนวทนต์ หักงวงไอยรา องค์ประกอบหลักในการ ออกแบบคือ เคียรหนุมาน เป็นจุดเด่นรูปลักษณะหัวโขนหนุมาน เพิ่มขนาดความใหญ่ขึ้น 3 เท่า เพราะ ต้องการให้มีเทคนิคเปิด-ปิดเคียรหนุมานเหมือนสูดและโดดเด่นกับตัวนางงาม เวลาปิดเหมือนนางงามแปลง ร่างเป็นหนุมาน ตัวชุดประกอบด้วย “คอร์เซตเกาะอก” ปักคริสตัลไล่ขนาดโดยวางลดตายตรงบริเวณ หน้าอกให้มีความเป็นขดตามแบบลดตายขนหนุมานเพื่อให้เกิดความสวยงามเพิ่มลายกนกตรงบริเวณบ่า โดยดัดแปลงให้เป็นลายไทยประยุกต์ที่มีความคมดูแข็งแกร่งปราดเปรียว ไม่อ่อนช้อยทีเดียว ส่วน “กางเกง” ตัดเย็บตามรูปทรงกางเกงมวยไทย ใช้สีขาและปักลดตายขดให้มีความเป็นหนุมาน จากนั้นเย็บให้เป็นชิ้น เดียวกันกับคอร์เซต ร้อยหลังด้วยชิปในแบบจัมสูท เพื่อสะดวกแก่การสวมใส่ (อัครัช, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2566)

6. ลพบุรุษ กลุ่มศิลปินแห่งลพบุรี ภาพตัวแทนหนุมานในงานศิลปกรรมเมืองลพบุรี

ภาพที่ 7 ภาพวาดของกลุ่มกราฟฟิตี้ ในบริเวณเมืองลพบุรี (อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

หนุมานถูกใช้เป็นภาพตัวแทนของกลุ่มศิลปินผู้วาดภาพเกี่ยวกับลิงลพบุรี ในนามกลุ่มลพบุรุษ เป็นการ รวมตัวกันของคนที่รักการสร้างสรรค์งานศิลปะซึ่งมีทั้งงานกราฟฟิตี้และงานวาดภาพบนกำแพงของตึกเก่าเพื่อ ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วสารทิศที่รักงานศิลปะแนวสตรีทอาร์ตและชอบถ่ายรูปให้มาเที่ยวเมืองลพบุรีกันมาก ขึ้น เสรี แก้ววิเชียร ผู้ก่อตั้งกลุ่ม “ลพบุรุษ” กล่าวว่า ได้ร่วมมือกับเพื่อนซึ่งเป็นกราฟฟิค ดีไซน์เนอร์ ตั้งกลุ่มขึ้น เมื่อเดือน ตุลาคม 2558 ได้มาปรึกษากันว่าน่าจะช่วยกันทำให้เมืองลพบุรีกลับมาคึกคักขึ้นอีกครั้ง จะได้ กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของคนที่นี่และคนที่อยู่ใกล้เคียง เสร็จแล้วจึงไปเชิญชวนคนที่สนใจด้าน ศิลปะซึ่งมีแนวคิดแบบเรารวมรวมสมาชิก และเริ่มสร้างสรรค์ผลงานเมื่อเดือน มีนาคม 2559 โดยนัดสมาชิกที่ มีจิตอาสาสามารถร่วมกันสร้างศิลปะแนวสตรีทอาร์ตทั้งกราฟฟิตี้แบบพ่นสี และวาดภาพลงบนแนวกำแพงของ ‘ตึก มาลัยราม่า’ ซึ่งเป็นโรงหนังเก่าที่ถูกทิ้งร้างให้กลายเป็นตึกเสื่อมโทรมไม่ได้ใช้ประโยชน์มานาน แรงบันดาลใจใน การสร้างศิลปะหนุมาน คืออยากเห็นเมืองลพบุรีกลับมาคึกคักเหมือนในอดีตมีผู้คนมาท่องเที่ยวกันอีกครั้ง “ศิลปะบนกำแพงส่วนมาก เป็นภาพลิงในซิ่นต่างๆ หลากสีสรรหลายแง่มุม เพื่อตอกย้ำว่าลิงเป็นสัญลักษณ์ของ เมืองลพบุรีที่คนส่วนใหญ่รู้จักกันได้ ซึ่งช่วงแรก เราจะวาดเป็นภาพลิงก่อน จากนั้นก็เริ่มทำเป็นภาพคนแอบ

มองดูความเคลื่อนไหวและภาพอื่นๆ เพื่อให้ล้ากันไป”เราจึงไปขออนุญาตสร้างสรรค์ศิลปะ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มาถ่ายรูปที่นี้กัน ตึกมาลัยราม่าเป็นโรงหนังที่มีความรุ่งเรืองมาก คนลพบุรีทุกคนจะต้องไปดูหนังที่นี้ จึงอยากทำให้ตึกนี้กลับมามีชีวิตและเป็นที่น่าสนใจของผู้คนในลพบุรีอีกครั้ง (เสรี แก้ววิเชียร, สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2565)

7. ประติมากรรมหนุมานในท่าสีกกร ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะสัญลักษณ์หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

ภาพที่ 8 ประติมากรรมหนุมานสีกกรท่าหาวเป็นดาวเดือน

ประดิษฐานอยู่ข้างหน้าหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ จังหวัดลพบุรี (อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

หนุมาน ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะสัญลักษณ์หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ประติมากรรมรูปหนุมานในท่าสีกกร ถือพระพระขรรค์ ตรี จักร หาวเป็นดาวเป็นเดือน ณ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราชองค์นี้ หล่อด้วยสัมฤทธิ์รมดำ โดยช่างของกรมศิลปากร เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2540 ตามดำริของพลโททอม ไท่ลายอง ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ และได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2541 ประติมากรรมหนุมานเดิม ได้สร้างขึ้น โดยการสืบทอดศิลปกรรมตามความเชื่อในวรรณคดีไทย เรื่องรามเกียรติ์ เป็นโขนไม้ห้าวเรือพระที่นั่งของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งหักลงนำมาติดอยู่ที่ หน้า บก.ร.พัน 4 ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน และได้ปรากฏ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เป็นที่อัศจรรย์และร่ำลือกันทั่วไป กำลังพลหน่วยนี้ จึงได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐาน เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหน่วย ครั้นเมื่อ ร.พัน.4 ได้ย้ายเข้าที่ตั้งใหม่ที่วังพญาไท อำเภอพญาไท กรุงเทพมหานคร จึงได้เชิญไปพร้อมกันด้วย เมื่อปีพุทธศักราช 2497 กองทัพบกได้ตั้งศูนย์การทหารราบขึ้น ในบริเวณค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้ย้ายไปเข้าที่ตั้งใหม่ที่ค่ายธนระฆัง อำเภอบางบาล จังหวัดพระจวบคีรีขันธ์ พัน.ร.ศร.จึงได้อัญเชิญองค์หนุมานย้ายติดตามไปด้วย ดังนั้น องค์หนุมานสีกกรที่สร้างขึ้นใหม่นี้ จึงเป็นสัญลักษณ์ของเมืองลพบุรี จึงเป็นที่เคารพ สักการะ ของข้าราชการ กำลังพล และครอบครัวของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ และประชาชนชาวลพบุรีตลอดไป (สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2566)

8. กลุ่มทหารเอกพระนารายณ์ ภาพตัวแทนในหนุมานในมิติของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง

ภาพที่ 9 ภาพทีมงานของกลุ่ม ทหารเอกพระนารายณ์ ใส่เสื้อที่มีสัญลักษณ์เป็นรูปหนุมานเชิงูธง กำลังชุมนุมกันทำกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชน (อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

หนุมานถูกนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน ในรูปแบบเป็นสัญลักษณ์การเคลื่อนไหวของกลุ่มที่ต้องการสื่อว่า หนุมานเป็นทหารของพระราม โดยพระรามสื่อความถึงพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ในราชวงศ์จักรี เพราะว่า พระมหากษัตริย์นั้น มีพระนามที่จารึกว่า เป็นสมเด็จพระรามาธิบดี จากการสัมภาษณ์ นายวรา กสิวัฒน์ ซึ่งเป็นประธานชมรมทหารเอกพระนารายณ์ ทราบว่า... เริ่มแรกกลุ่มทำงานค่อนข้างเกี่ยวกับการเมือง เราตั้งกลุ่มกันขึ้นมา เราจะใช้ชื่ออะไรที่สามารถทำให้คนรู้ว่า “อยู่จังหวัดนี้ เลยตั้งชื่อว่า หนุมาน” เลยตั้งชื่อว่า ทหารเอกพระนารายณ์ มันเป็นการผสมผสานระหว่างเมืองพระนารายณ์ กับคำว่า ทหารเอก แปลว่า ปกป้องเมือง รูปหนุมานส่วนมากจะเป็นแค่ถือกระบี่ ถือตรีสามง่าม ซึ่งการเชิงูธงน้อยมากที่จะมี “หนุมานเชิงูธง หมายความว่า พร้อมรบ” พร้อมสู้ นี่คือนสัญลักษณ์ ส่วนผ้าตงนี้เราอยู่เมืองทหารเราก็เลยใช้สีขี้ม้า แล้วขอบนี่คือ สถาบัน คือในหลวง (ในตงนี้มีความหมายหมด) พอชื่อแล้วคนจะรู้เลยว่าเป็น “ทหารของพระนารายณ์” คนของพระเจ้าแผ่นดิน พร้อมที่จะปกป้อง ชมรมทหารเอกพระนารายณ์นี้ทำงานเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม, อีกรั้งเรื่องต่อต้านเหมืองแร่ สู้เรื่องบุกรุกป่าสงวน พอถึงจุดหนึ่งเราก็เปลี่ยนแนวคิดว่ สิ่งที่เราทำไม่ใช่เป็นในจังหวัดของเรา เราเลยเปลี่ยนแนวคิดว่ กลับมาทำให้จังหวัดของเรา งานหลักของเราที่เราทำเพื่อแผ่นดิน และพ่อหลวงของเรา (วรา กสิวัฒน์, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2566)

9. เหรียญนุมาณาทำหาวเป็นดาวเป็นเดือน ภาพตัวแทนนุมาณาในฐานะผู้จงรักภักดีและเสียดสละ

ภาพที่ 10 เหรียญนุมาณาทำหาวเป็นดาวเป็นเดือน (อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

นุมาณาถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของคนที่เกิดปีวอก เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการรวมพลของคนที่เกิดในปีวอก ทำกิจกรรมที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์ จากการสัมภาษณ์นายภานุ แยมศรี และ พระราชวิสุทธิประชาชาติ ถึงความเป็นมาในการจัดงาน รวมพลคนปีวอก ในปีพ.ศ.2559 พบว่า เป็นปีที่ตรงปีนักษัตร ปีวอก คือ ปีลิง นอกจากนี้แล้วในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงโปรดให้ยกฐานะเมืองลพบุรี และโปรดให้สร้างพระราชวังขึ้นที่เมืองลพบุรี ในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงประทานชื่อพระราชวังนี้ว่า พระนารายณ์ราชนิเวศ ลพบุรีจึงมีพระบรมราชานุญาตของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประดิษฐานที่บริเวณวงเวียนเทพสตรี ตามพงศาดารกรุงศรีอยุธยา ปรากฏว่า สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประสูติเมื่อวันจันทร์ ปีวอก จุลศักราช 994 หรือปี พ.ศ 2175 ฉะนั้นในปี พ.ศ.2559 นี้ จึงมีเหตุการณ์ที่มาบรรจบพอดีในปีวอก คือ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประสูติปีวอก พ.ศ.2175 พระบรมราชานุญาตสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ที่ลพบุรี มีอายุครบ 50 ปีพอดี พระราชวังเมืองลพบุรี หรือ พระนารายณ์ราชนิเวศ มีอายุครบ 350 ปี ปีวอก คือ ปีลิง ตามตำนาน คือ นุมาณา (นายภานุ แยมศรี, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2566) จากแนวคิดการจัดกิจกรรมและสร้างเหรียญนุมาณาขึ้น ในวันที่ 9 เดือน 9 โดยการนำเรื่องราวของคนปีวอกมาเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่ประสูติปีวอก และเลขมงคลเลข 9 เพราะปีวอกเป็นปีที่ 9 ของปีนักษัตร จัดสร้างพิธีหล่อเหรียญ 9 อมตะ ด้านหนึ่งเป็นรูปสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และนุมาณาสัมฤทธิ์ สูง 2.59 เมตร ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2559 เพื่อประชาสัมพันธ์งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ครั้งที่ 30 และงาน รวมพลคนปีวอก โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อความสามัคคีของคนในชาติ นัยยะสำคัญของ เหรียญ 9 อมตะ ภาพตัวแทนของเลข 9 คือปีนักษัตร ปีวอก ปีที่ 9 อมตะ คือ ความไม่ตาย หมายถึง นุมาณา เป็นอมตะไม่ตาย นุมาณาสัมฤทธิ์ภาพตัวแทนของนุมาณา คือสัญลักษณ์ผู้เกิดปีวอก สัมฤทธิ์ คือความสำเร็จทุกประการ สูง 2.59 คือ สูงกว่ามนุษย์ ตัวเลข 59 หมายถึง ปี พ.ศ.2559 อวตาร คือ ภาคสมมุติเทพของนุมาณา มี 4 กร คนลพบุรีเชื่อว่านุมาณาเป็นทหารเอกของพระราม เปรียบว่า ข้าราชการทุกท่านผู้ทุกหมู่เหล่าเป็นทหารอาสา นุมาณาเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในด้านดี ทั้งด้านคง

กระพันชาติแคล้วคลาดปลอดภัย รบชนะทุกที่ซึ่งการค้าขายในปัจจุบัน ก็เหมือนสงครามเศรษฐกิจ ต้องใช้
ปฏิญาณไหวพริบดี จึงชนะและที่สำคัญเหนืออื่นใด คือ มีเมตตาตามหานิยม และโชคลาภพร้อม กล่าวได้ว่า บุษยา
หนุมานแล้วครบพร้อมทุกด้าน ในลักษณะหนุมาน 4 กร หาวเป็นดาวเป็นเดือน เป็นท่าที่แสดงฤทธิ์พิสูจน์ตน
ต่อหน้าพระราม และคนมีบุญเท่านั้นที่จะเห็นลักษณะในท่านี้ เหยียดหนุมานจึงเป็นเหยียด ที่มีอิทธิฤทธิ์มาก
ศักดิ์สิทธิ์ สง่าผ่าเผย ทรงยศ อ่อนช้อย มีพลังน่าเกรงขาม (พระราชวิสุทธิประชาานาถ, สัมภาษณ์, 19
พฤศจิกายน 2566)

10. พญาลิงคำรามและหนุมานออกศึก ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะเป็นสัญลักษณ์สโมสรฟุตบอล อาชีพ

ภาพที่ 11 ตราสัญลักษณ์ประจำสโมสร ลพบุรียูไนเต็ดและสโมสร ลพบุรีซิตี
(อรุณี เจริญทรัพย์, 2567)

หนุมานถูกนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของสโมสรฟุตบอลในเมืองลพบุรีในฐานะเป็นตราสัญลักษณ์ของ
สโมสรที่กำเนิดมาจากเมืองลพบุรี สองสโมสร คือ สโมสร ลพบุรี ยูไนเต็ด และ สโมสร ลพบุรี ซิตี นับว่า เป็น
การเลียนแบบสโมสรดัง 2 สโมสรในเมือง แมนเชสเตอร์ ที่ประเทศอังกฤษ คือ สโมสรแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด
และ สโมสร แมนเชสเตอร์ ซิตี จากการสัมภาษณ์ พระราชวิสุทธิประชาานาถ ผู้ก่อตั้งทีมฟุตบอลลพบุรียูไนเต็ด
ในความหมายของ โลโก้ของสโมสร ซึ่งออกแบบให้ลิงเป็นสัญลักษณ์แห่งสโมสร ใบน้้า “ลิงคำราม” สร้างขึ้น
จากการผสมผสานลิงสามสายพันธุ์ในลพบุรี จากมงกุฎราชา สามยอด อิงเลขที่คุ้นเคยกับชาวลพบุรี ทั้งพระ
ปรารงค์สามยอด และเขาสามยอด ดาวห้าดวง อันหมายถึง คุณภาพของวันนี้ และเป้าหมายในอนาคต ตัวอักษร
ชัดเจน ทรงพลัง แหวมคม ซึ่งยังคงแบบเดิมไว้ ตั้งแต่โลโก้เก่า โลโก้วิน ฐานรูปตัววี สีน้ำเงิน อันหมายถึง
สัญลักษณ์แห่งชัยชนะ พื้นสีแดง สีแห่งพลัง พร้อมเส้นแสงและเงา เพิ่มความโมเดิร์นร่วมสมัย ขอบ ขาวและ
ทอง ขับความขลังและโดดเด่น โดยการสร้างสโมสร ลพบุรียูไนเต็ดเพื่อบ่มเน้นการสร้างและพัฒนาเยาวชนสู่
ความเป็นเลิศ (พระราชวิสุทธิประชาานาถ, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2566) ถือเป็นทีมตัวแทน และความ
ภาคภูมิใจของชาวจังหวัดลพบุรี

11. เหรียญเทพหนุมานและเจ้าพ่อแห่งเจีย ภาพตัวแทนหนุมานในมิติเครื่องรางของขลัง

ภาพที่ 12 เหรียญพระนาคปรกเทพหนุมาน 8 กรและเจ้าพ่อแห่งเจีย
(อรุณี เจริญทรัพย์, 2566)

หนุมานถูกนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของความศักดิ์สิทธิ์ ในรูปแบบของการสร้างวัตถุมงคลเครื่องรางของขลัง ให้สื่อความเป็นเทพเจ้าหนุมาน และ เทพเจ้าแห่งเจีย จากการสัมภาษณ์ผู้สร้างวัตถุมงคลชิ้นนี้ พบว่าในการจัดสร้างพระนาคปรกลพบุรี เทพหนุมานและเจ้าพ่อแห่งเจีย รุ่นสะท้านไตรภพ ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อพระกาฬและเหล่าเทพดาอารักษ์ที่คุ้มครองอยู่ณสถานที่แห่งนี้ สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้เมื่อพูดถึงลพบุรีก็คือ ลิง เป็นสัญลักษณ์ของลพบุรี ออกแบบสร้างสรรค์รูปหนุมานนั่งของอยู่บนภูเขาในป่า ทำนั่งสง่าผ่าเผย งามอาจ ลีลา สวดลายอ่อนช้อย ดูน่าเกรงขาม ในส่วนรูปหล่อลอยองค์จัดสร้างแบบหล่อโบราณเทดินไทย เพิ่มความเห็นขลังให้กับองค์ หนุมาน ไม่นิยมความสวยงามแบบสมัยใหม่ งานออกมาสวย เนื้อหามวลสาร รวบรวมจากชนวนมวลสารสุดยอด มีการนำเอางาช้าง ซึ่งเป็นสัตว์ป่าใหญ่ มีอำนาจเป็นเคล็ด เพื่อความยิ่งใหญ่เพิ่มทวีคูณมาแกะเป็นรูปหนุมาน ซึ่งมากไปด้วยความสามารถ และมีเมตตาตามหานิยม ส่วนด้านหลังเป็นเทพเจ้าแห่งเจีย ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่คนจีนนับถือกันมาก ในฐานะผู้กำจัดปราบปรามปีศาจร้ายเป็นผู้รักษาความเจ็บป่วย เป็นเทพผู้ประทานความรักความสำเร็จ ชาวจีนจึงนิยมบูชาเจ้าพ่อแห่งเจีย ดังจะเห็นได้ว่าการสร้างรูปหล่อบูชา ได้รับการขนานกิตติศัพท์ในนามอื่นๆ เช่น เทพวานร เทพผู้พิทักษ์สวรรค์ เทพผู้รักษา เทพเจ้าแห่งความสำเร็จ โดยผู้ได้บูชาเทพเจ้าแห่งเจีย จะเป็นผู้ปราศจากสิ่งชั่วร้ายรบกวน มีพละนาถยั้งแรงแรง มีสติปัญญาเป็นเลิศ การบูชามงคลวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะรูปบูชาอันเนื่องกับวอก คือ เทพหนุมาน หรือ เจ้าพ่อแห่งเจีย เพื่อและความคุ้มครองขจัดปัดเป่าอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้งประทานความสำเร็จ และ โชคลาภให้ผู้ที่ได้บูชาท่าน ประกอบกับเจ้าพ่อแห่งเจีย เป็นเทพแห่งความสำเร็จ เป็นเทพผู้รักษา เป็นเทพปราบมาร และประทานโชคลาภด้วย เหรียญนี้จึงประกอบด้วยหน้าเป็นรูปหนุมานแฝงฤทธิ์ หาวเป็นดาวเป็นเดือน ด้านหลังเป็นเจ้าพ่อแห่งเจียทองแดนสวรรค์

12. บทเพลงบารมีหลวงปู่อุทัยและหนุมนานตำนานลพบุรี ภาพตัวแทนหนุมนานในมิติความศรัทธา

หนุมนาน ถูกใช้เป็นภาพตัวแทนของความศรัทธา และความเลื่อมใสโดยการแต่งเพลงเรื่องราวหลวงปู่อุทัย สัจญญโต และ ความศรัทธาในหนุมนาน ดังที่ปรากฏในบทเพลงว่า “ลูกนี้แรมรอน มาวัดสระสองตอน ด้วยใจไซเซ ชีวิตของลูกโคโดนเท จากโชคชะตา มานานหลายเดือน งานและเงินที่เคยมี แต่เดี๋ยวนี้ กลับหายกลางเดือน รอวาสนาก็ไม่มาเยือน จำต้องเคลื่อน มาลพบุรี ที่โคกสำโรง เชื่อกันมุ่งตรง พกพาความท้อ มาเพื่อจะเฝ้ารอ ด้วยศรัทธา ในบารมี ของหลวงปู่อุทัย สัจญญโต ผู้ยึดมั่นทำดี ลูกอธิษฐาน กราบลงสามที มาวันนี้ ขอท่านช่วยเมตตา วอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นเข็มทิศ ชี้แนวทางก้าวผ่าน ลูกขอบูชาหนุมนาน มหาเวทย์ เหยี่ยุหนุมนานดวงเศรษฐี ให้ช่วยคุ้มภัย จากสิ่งร้าย ด้วยพญาพาลี พร้อมหนุมนาน หนุมนานชีวี ต่อจากนี้ให้มีกินมีใช้ หลวงปู่อุทัย ท่านช่วยคุ้มใจ ให้ลูกหายท้อ มีแรงที่จะสู้ต่อ กับปัญหา ที่มาเร้ารุม เรื่องราวร้ายๆ ให้พัดไป กับมรสุม ผู้คนรักใคร่ ให้มาค้าจุน ด้วยบารมี หลวงปู่คุ้มครอง” ผู้แต่งเนื้อร้องของเพลงให้เหตุผลในการแต่งเพลงนี้ เกิดจากความศรัทธาในบารมีของหลวงปู่อุทัย สัจญญโต ในเรื่องผู้ยึดมั่นทำดี และความศักดิ์สิทธิ์ และเหตุการณ์สร้างเหยี่ยุหนุมนานดวงเศรษฐี เป็นเหยี่ยุเมตตามหานิยม คุ้มครองปกป้อง และเมื่อใครได้บูชาก็จะสมหวัง ดังที่ตั้งใจ หนุมนานซึ่งปลาทะเพียน ปลาทะเพียนนั้น หมายถึงเงินทอง อีกด้วย บทเพลงนี้ขับร้องโดยศิลปินชื่อว่า น้ำฟ้า อรัญญา (อนนท์ บัวผาง, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2567)

ภาพที่ 13 ภาพประติมากรรมรูปหล่อลอยตัวหนุมนานที่พบในเพลงหนุมนานตำนานเมืองลพบุรี
(อรุณี เจริญทรัพย์, 2567)

นอกจากนี้แล้ว หนุมนานถูกใช้เป็นภาพตัวแทนความศรัทธาในตัวเทพหนุมนาน ดังที่ปรากฏใน บทเพลง หนุมนาน ตำนานเมืองลพบุรี ที่แต่งเนื้อร้องโดย รักชิต แผ่นศิลา เนื้อหาบทเพลงว่า ประวัติศาสตร์ต้องจารึก และบันทึกเป็นตำนาน กำเนิดหนุมนาน รุ่นเจ้าทรัพย์เมืองลพบุรี บารมีหลวงปู่อุทัย สัจญญโต แห่งวัดดินแดง เกจิอาจารย์ร่วมแรง อธิษฐานจิตเป็นหนึ่งเดียว บวงสรวงเจ้าป่าเจ้าเขา ตามประเพณีกาลก่อน นั่งปรกสี่ทิศครบ วงจร ชุมนุมพระเกจิอาจารย์ “เป็นตำนานหนุมนานเมืองลพบุรี เป็นของดีไม่เป็นสองรองผู้ใด เจ้าทรัพย์เงินล้าน ผู้กล่าวขานสู่ตำนานอันยิ่งใหญ่ หลวงปู่อุทัยสร้างไว้ให้ลูกให้หลานให้เป็นตำนานเมืองลพบุรี ทหารเอกแห่งองค์ พระรามยิ่งรูปงามผู้มีฤทธิ์ หลวงปู่กำกับวิชา ลงเมตตาแคล้วคลาดตลอดภัย บวงสรวงเจ้าป่าเจ้าเขา ตามประเพณีกาลก่อน นั่งปรกสี่ทิศครบวงจร ชุมนุมพระเกจิอาจารย์ เป็นตำนานหนุมนานเมืองลพบุรี เป็นของดีไม่

เป็นสองรองผู้ใด เจ้าทรัพย์เงินล้าน ผู้กล่าวขานสู่ตำนานอันยิ่งใหญ่ หลวงปู่อุทัยสร้างไว้ให้ลูกให้หลานให้เป็นตำนานเมืองสิง” จากการสัมภาษณ์ผู้แต่งเนื้อร้องของบทเพลงนี้พบว่า เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจและการผูกเรื่องราวของจังหวัดลพบุรี ตำนานเมืองและต้องการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งมีความศรัทธาในหลวงปู่อุทัย เรื่องเครื่องรางของขลัง บทเพลงนี้ขับร้องโดยศิลปินชื่อ ก้อย กิณี (รักจิต แผ่นศิลา, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2567)

13. ประติมากรรมนูนต่ำรูปหนุมานบนกำแพงเรือนจำลพบุรี ภาพตัวแทนหนุมานในมิติการปกป้องรักษา

ภาพที่ 14 หนุมานครองเมือง หนุมานเกี่ยวนางสุพรรณมัจฉา หนุมานแทงทศกรรณ
(อรุณี เจริญทรัพย์, 2567)

หนุมาน ถูกนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของผู้ปกป้อง ที่ปรากฏในประติมากรรมนูนต่ำเรื่องราว เฉพาะตอนที่เกี่ยวข้องกัพฤติกรรมของหนุมานที่ปรากฏในตำนานเรื่องรามเกียรติ์ บริเวณด้านหน้าเรือนจำลพบุรี หรือกรมราชทัณฑ์ ผู้สร้างต้องการที่จะนำเสนอว่าเรือนจำที่เป็นที่คุมขังนักโทษนั้น จะต้องมีการดูแลคุ้มครอง มีการสร้างสัญลักษณ์ตัวแทนของผู้ปกป้องในรูปแบบของหนุมาน เพื่อให้สอดคล้องกับเมืองลพบุรี จากการสัมภาษณ์ ผู้บัญชาการเรือนจำกลางลพบุรี ที่ให้ช่วงบั้นมาการสร้างประติมากรรมหนุมาน ที่งานตกแต่งกำแพงราชทัณฑ์ ลพบุรีจากแนวคิดเนื่องจากเป็นเมืองที่มีความเชื่อในสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ศาลพระกาฬ และหนุมาน ที่มีผลต่อปัจจัยหลายอย่างๆ ที่ อย่างเช่นภาพหนุมานแบก เมืองลพบุรีนั้น เพราะเราเชื่อว่าเมืองนี้เป็นเมืองหนุมาน หรือสิงครองเมือง ซึ่งแทนความหมายว่าหนุมานเป็นตัวแทนของบุคลากรเรือนจำกลางลพบุรีทำหน้าที่ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขัง รักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ ขจัดความเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่วนภาพหนุมานกับนางสุพรรณมัจฉานั้น แทนค่าด้วยความรัก และความปรารถนาดีที่ผู้ต้องขัง ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการเคารพ และการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ ดำรงตนอยู่ด้วยความมีเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่ตำแหน่ง หน้าที่หาประโยชน์ หรือละเมิดสิทธิของผู้ต้องขัง ภาพรวมของกำแพงนี้ อีก 2 ภาพนั้นเป็นภาพรบในสงครามรามเกียรติ์ จนถึงฉากสุดท้าย แผนฆ่าทศกัณฐ์ของหนุมาน ก็ยกย่อนับซ้อน จากเรื่องเล่าหนุมานเหาะไปเอากล่องดวงใจที่ฝากองคต นำไปถวายพระราม ทูลให้พระรามแผลงศรพรหมาสตร์ สังหารทศกัณฐ์ ขณะที่หนุมานขยี้กล่อง

ดวงใจ ทศกัณฐ์ ตายเพราะศรพรหมาสตร์ของพระราม โดยมีหนุมานขี้ก่อดวงใจจากเรื่องราวในวรรณคดีที่หยิบยกมาสร้างสรรค์เป็นบ้างตอน ได้สอนว่า ผู้มีอำนาจบาตรใหญ่มากมาย ตายน้ำตื่นเพราะง้อหลงเชื่อพวก สอพลอใกล้ตัวกำแพงต่างๆได้แฝง ถึงเจตนาธรรมณ์ของจังหวัดลพบุรี เป็นจังหวัดและคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู ในความหมายหมายรวม ดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม มีเหตุผลใช้ความรู้้อย่างรอบคอบและรอบด้าน สร้างภูมิคุ้มกันเพื่อสามารถรอดพ้นจากวิกฤตภัยต่างๆ เป็นพลเมืองดี และเคารพกฎหมาย ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องเป็นธรรม รู้จักการให้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สำเน็กรู้คุณและแสดงออกถึงความกตัญญูต่อแผ่นดินเกิด ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สถาบัน หรือการกระทำที่มีความจริงใจ เพื่อให้ขวัญและกำลังใจกับผู้ต้องขัง

(นายอำานวย เปรมกิจพรพัฒนา, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2567)

14. หนุมานถือตราสัญลักษณ์ตำรวจ ภาพตัวแทนหนุมานในฐานะผู้ปกป้องภัยคุกคามจากลิง

ภาพที่ 15 ตำรวจสถานีตำรวจภูธรท่าหินปฏิบัติการกิจป้องกันภัยคุกคามจากลิง

(อรุณี เจริญทรัพย์, 2567)

หนุมานถูกนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของ ผู้ปกป้องภัยคุกคามจากการก่อกวนของลิงลพบุรี เป็นรูปหนุมานถือตราโล่ของหน่วยเฉพาะกิจของสถานีตำรวจภูธรท่าหิน ที่ปฏิบัติการกิจป้องกันภัยคุกคามจากการก่อกวนของฝูงลิงในพื้นที่เมืองลพบุรี จากการสัมภาษณ์ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี ทราบว่า ท่านได้สั่งการให้ พ.ต.อ. กานตถณ วรรณ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรท่าหินตั้งหน่วยเฉพาะกิจ ‘หน่วยต่อต้านลิงเกร อันธพาล’ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว โดยใช้การประชาสัมพันธ์ มอบหมายสายตรวจรถยนต์ สายตรวจรถจักรยานยนต์ สายตรวจรถจักรยานและจราจรให้ความรู้ แนะนำวิธีป้องกันอันตรายจากลิง ให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปในพื้นที่ เนื่องจากเล็งเห็นปัญหาสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน และผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ จึงได้มีมาตรการให้ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ทุกวัน จัดให้มียูโทรปรกรณ์ที่ใช้สำหรับป้องกันภัยคุกคามจากลิงเบื้องต้น นั่นคือ ‘หนังสือตึก’ ไว้สำหรับพกติดตัวตลอดเวลา หลังเสร็จภารกิจดูแลความสงบเรียบร้อยตามหน้าที่ปกติแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดเฉพาะกิจหน่วยต่อต้านลิงเกรอันธพาลชุดนี้จะต้องขี่รถจักรยานยนต์ออกลาดตระเวนโดยอาศัยความหูไว ตาไว ไม่ให้ลิงแย่งชิงสิ่งของและทำลายทรัพย์สินชาวบ้านได้ ทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้รับเสียงชื่นชมจากประชาชน เนื่องจากได้สร้างความอุ่นใจใน

การใช้ชีวิตขึ้นมาในระดับหนึ่ง (พล.ต.ต. อภิรักษ์ เวชกาณณา, การสัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2567) สายตรวจสถานีตำรวจภูธรท่าหิน ให้ความมั่นใจว่า “ขอให้พี่น้องประชาชนชาวตลาดเทศบาลเมืองลพบุรี อย่าได้กังวลพวกเรา ‘หน่วยต่อต้านลึง’ จะดูแลทุกข์สุขทุกคนให้ดีที่สุด ถึงแม้จะเป็นงานที่ยากลำบากและไม่เคยคิดว่าจะได้มาปฏิบัติก็ตาม” โดยใช้สัญลักษณ์เป็นหนุมานถือตราโล่ตำรวจ ในความหมายตราสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สัญลักษณ์เป็นรูปพระแสงดาบและโล่เขน หรือที่เรียกกันติดปากว่า “โล่เขน” พระแสงดาบที่คาดติดอยู่ในปลอก ดำอยู่ด้านบน มีลวดลายกนก โล่เขนเป็นรูปวงกลมเส้นคู่สองชั้น วงนอกเป็นลายพรรณพฤษกา วงในเป็นลายใบเทศ ผูกลายเป็นรูปหน้าสิงห์ หรือหน้ายักษ์ เรียกว่าจตุรมุข ตามธรรมเนียมมักแกะสลักรูปหน้ายักษ์จตุรมุขไว้บนหน้าบันประตูทั้งสี่ทิศ ด้วยความเชื่อผู้พิทักษ์ทางเข้า - ออก คอยปกป้องคุ้มครองและกำจัดสิ่งชั่วร้าย ซึ่งในสมัยโบราณ เชื่อว่าผู้ถือโล่ คือกรมพระตำรวจ และยังเชื่อว่า หน้าสิงห์นี้คือ สัญลักษณ์แห่งเทพเจ้าคติฮินดู เพื่อใช้การข่มขวัญหรือขับไล่วิญญาณร้าย ซึ่งในที่นี้คือการข่มขวัญศัตรูผู้รุกราน หรือผู้ที่คิดร้ายต่อบ้านเมืองด้วย ความหมายของพระแสงดาบนั้น แทนพระราชอำนาจแห่งกษัตริย์ ส่วนโล่เขนที่ประดับหน้าสิงห์นั้นแทนความหมาย การปกป้องคุ้มครองภัยของกษัตริย์และชาติบ้านเมือง เราหนุมานถือตราสัญลักษณ์ตำรวจประกอบด้วย โล่เขน และพระแสงดาบ แผงคติความเชื่อ สถานการณ์ในปัจจุบันให้มาปราบบรรดาอานรร จัดทัพปราบเหล่าอานรรเกร ซึ่งลพบุรีเป็นเมืองหนุมาน ซึ่งหนุมานผู้ทรงอานุภาพตามเรื่องรามเกียรติ์ หนุมาน ถือโล่และดาบ แสดงถึงเกียรติภูมิแห่งหน้าที่ เป็นศักดิ์ศรีแห่งตำรวจราชของครักษ์รับพระราชทาน เพื่อพิทักษ์ปกป้ององค์พระมหากษัตริย์ และเป็นตำรวจของประชาชน มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองให้เกิดความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สิน บำบัดทุกข์และบำรุงสุข ให้สมกับ หนุมาน ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ (พ.ต.อ. กานตถน วรธนา, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2567)

15. มวยไทยโบราณลพบุรี ภาพตัวแทนหนุมานในมิติศิลปะของการต่อสู้แบบโบราณของชาวลพบุรี

ภาพที่ 16 นักมวยสาธิตวิธีการต่อสู้ในท่ามวยโบราณลพบุรี
(อรุณี เจริญทรัพย์ , 2567)

หนุมานถูกใช้เป็นภาพตัวแทนของเอกลักษณ์ท่าของมวยไทยโบราณลพบุรี ท่ามวยโบราณลพบุรีหลายท่าเกิดจากท่าทางของหนุมาน ที่ปรากฏในเรื่องรามเกียรติ์ จากการสัมภาษณ์ หัวหน้าค่ายมวยในเมืองลพบุรี ทราบว่า มวยไทยสายลพบุรี มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง คือไม่เป็นมวยหลัก แต่จะเป็นลักษณะมวยเล็ก ๆ กล่าวคือ มวยที่ใช้อาวุธมวยได้รวดเร็ว หลบหลีกอย่างว่องไว ส่วนมากจะนิยมใช้หมัด โดยเน้นที่การออกหมัดอย่างฉลาดและแหลมคม จุดเด่นของมวยไทยสายลพบุรีอยู่ที่ เป็นมวยที่เน้นหมัดตรง การชกแบบหงายหมัดทำให้ มวยไทยสายลพบุรีมีชื่อเสียงว่าเป็นมวยหมัด ชอบต่อโดยตรงตามแบบฉบับของมวยไทยสายลพบุรี ไม่นิยมใช้มือป้องกันการเตะ จึงมีลักษณะที่แตกต่างจากมวยอื่นๆ ที่มาของมวยไทยสายลพบุรี คือการลอกเลียนตำนานสร้างเมืองลพบุรี พระราม พระลักษมณ์ และหนุมาน อย่างไรก็ตามรากเหง้าของกระบวนท่ามวยไทยสายลพบุรี ที่เล่าต่อกันมาในตำนานของลิงและสัตว์ที่มีในเมืองลพบุรี เช่น ท่าไหว้ครูจะมีท่านารายณ์ขวางจักร หรือท่าแม่ไม้มวยไทย จะมีท่าย่อเขาพระสุเมรุ ท่าหักวงไอยรา ท่าขุนยักษ์จับลิง ตลอดจนท่าหักคอเอราวัณ และจากลูกไม้มวยไทยจะมีท่าเอราวัณเสงา ท่าขุนยักษ์พานาง ท่าพระรามบัวศร และท่าหนุมานถวาย แหวน ส่วนท่าอื่น ๆ เช่น ท่าล้มพลอยอวย ท่าลิงชิง ท่าลิง ปลิว และท่าหนุมานถอนตอ เป็นต้น ไม้มวยไทยลพบุรีถือเป็นกระบวนท่าศิลปะมวย ไทยโบราณลพบุรี แบ่งเป็นประเภท ได้ 2 ประเภทดังนี้ 1. แม่ไม้มวยไทยโบราณลพบุรี ที่มีมาแต่ โบราณที่ครูมวยไทยสายลพบุรีนำมาสอน ลูกศิษย์ที่ยังพอเห็นในการชกมวยไทยอยู่ในขณะนี้ และเป็น ท่ามาตรฐานแม่ไม้มวยไทย ประกอบด้วยย่อเขาพระสุเมรุ หักวงไอยรา ขุนยักษ์จับลิง หักคอเอราวัณ 2. ลูกไม้มวยไทยสายลพบุรี นอกจากแม่ไม้แล้ว ยังมีลูกไม้ของมวยไทยสายลพบุรี ซึ่งลูกไม้ของมวยไทยสายลพบุรี พบว่า มี 2 ท่า ประกอบด้วย ท่าหลัก 6 ท่า และท่าไม้เกี๊ยะ 6 ท่า ท่าลูกไม้หลักมวยไทยสายลพบุรี ประกอบด้วยท่าเอราวัณเสงา ท่าขุนยักษ์พานาง ท่าพระรามบัวศร ท่ากวางเหลี่ยมหลัง ท่าหิริญม้วนแผ่นดิน ท่าหนุมาน ถวายแหวน ท่าลูกไม้เกี๊ยะมวยไทยสายลพบุรี ประกอบด้วยนอกจาก 6 ท่าหลักแล้ว ยังมีกระบวนท่า ลูกไม้ย่อยออกไปอีกหลายท่า จึงเรียกกันว่า “ไม้เกี๊ยะมวยไทยสายลพบุรี” นับเป็นท่ามวยลพบุรี โบราณอีก 6 ท่า ประกอบด้วย ท่าล้มพลอยอวย ท่าลิงชิงลูกไม้ ท่าคชสารถอนหญ้า ท่าคชสารแทงงา ท่าลิงปลิว ท่าหนุมานถอนตอ ไม้มวยไทยโบราณลพบุรี (ชัยยะมงคล เจริญประยูร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2567)

16. นวมมวยหนุมานและกรอบป้ายทะเบียนหนุมาน ภาพตัวแทนหนุมานในมิติผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

ภาพที่ 16 นวมมวยไทยตราหนุมาน และป้ายทะเบียนรถยนต์หนุมาน
(อรุณี เจริญทรัพย์, 2567)

หนุมานถูกใช้เป็นภาพตัวแทนของการค้าขายเชิงพาณิชย์ ในรูปแบบนวมมวยไทยหนุมาน และ กรอบป้ายรถยนต์รูปหนุมานท่าไหว้ จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า ภายในค่ายมวยไทยในเมืองลพบุรีนั้น มีอุปกรณ์ในการซ้อมมวยต่างๆ ได้คือ นวมมวยไทยซึ่งมีรูปของหนุมานปรากฏอยู่ในนั้น การใช้รูปหนุมานในอุปกรณ์มวยเป็นการสื่อให้เห็นว่า หนุมานเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ ซึ่งจะปกป้องผู้คนในการแข่งขันมวย เพื่อไม่ให้ได้รับการบาดเจ็บมาก และนอกจากนี้ การนำรูปหนุมานมาเป็นจุดขายในครั้งนี้ ย่อมเป็นพลังอำนาจทางเศรษฐกิจในการ สร้างอำนาจขายได้อีกทีหนึ่ง ในอีกบริบทหนึ่ง พบว่า มีการใช้ป้ายทะเบียนมงคลจังหวัดลพบุรีนั้นเป็นรูปหนุมานยืนไหว้ 4 ตน ประกอบด้านซ้ายและขวาอย่างละ 2 ตน ออกแบบโดยอาจารย์ อาทิตย์ ทวีคุณ ด้านหลังเป็นรูปลายปูนปั้นวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สื่อความหมายถึงสัญลักษณ์แห่งเมืองหนุมาน มีรูปแบบที่สวยงามและเปี่ยมไปด้วยมงคล สร้างขึ้นเป็นรูปหนุมานยกมือวันทา มีอนุภาพด้านเมตตามหานิยมเป็นเลิศ ให้ผลด้านความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หนุนดวงชะตาไม่ให้เกิดทุกข์ ประสบความสำเร็จต่างๆตามที่หวัง หรือด้านแคล้วคลาด ป้องกันภัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากงานวิจัยที่พบว่า หนุมานถูกมองในมิติการเป็นภาพตัวแทนของสิ่ง ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองลพบุรี โดยมีหนุมานเป็นศูนย์กลางเพราะชาวลพบุรีมองว่า หนุมานคือความเป็นลพบุรี เมื่อใดก็ตามที่มีการกล่าวถึงเมืองลพบุรี การใช้หนุมานเป็นตัวแทนจึงสื่อความได้ตรงความประสงค์ ได้แก่ มาสคอตหนุมานถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์การแข่งขันกีฬา ปกติทั่วไปในการแข่งขันกีฬาจะมีตัวมาสคอตเป็นสัญลักษณ์สื่อความเป็นท้องถิ่นนั้น จังหวัดลพบุรีมีหนุมานเป็นสัญลักษณ์ ผู้สร้างจึงใช้หนุมานเป็นตัวมาสคอตในการแข่งขัน, หนุมานใส่หน้ากากอนามัยถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์การป้องกันโรคโควิด ในช่วงที่โรคโควิด 19 กำลังแพร่ระบาดนั้น ผู้คนนึกถึงหนุมานที่เป็นเทพเจ้าผู้ปกป้องรักษา การใช้หนุมานใส่หน้ากากอนามัยเป็นการเชิญชวนให้

ใส่หน้ากากและเป็นการสื่อว่าชาวลพบุรีมีหนุมานคอยปกป้องอยู่, รูปปั้นลิงถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว มูลเหตุที่ผู้สร้างได้สร้างรูปปั้นที่มีรูปลิง เพราะมองว่า ถ้าจะมีแลนด์มาร์คซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สามารถสื่อสารความเป็นเมืองลพบุรี ย่อมมองว่าลิงเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับพื้นที่, ประติมากรรมหนุมานถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์หน่วยงานทางทหารลพบุรี การสร้างประติมากรรมรูปหนุมานของหน่วยงานทางการทหารเพื่อสื่อความว่าพระเจ้าแผ่นดินคือพระรามาธิบดี หรือพระนารายณ์ มีข้าราชการรับใช้เป็นลิงหนุมาน หน่วยงานที่รับใช้พระเจ้าแผ่นดินที่เป็นพระรามจึงเป็นเปรียบเสมือนตัวหนุมาน การใช้หนุมานเป็นสัญลักษณ์จึงเหมาะสม ,ผ้าพันคอหนุมานถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์กลุ่มกิจกรรมทางการเมืองในจังหวัดลพบุรี กิจกรรมทางการเมืองก็มีลักษณะเดียวกับการปกครองหนุมานได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองลพบุรีโดยพระราม เพราะฉะนั้น กลุ่มการเมืองที่ดำเนินงานโดยรับใช้พระเจ้าแผ่นดินจึงใช้หนุมานเป็นสัญลักษณ์กลุ่ม, ปีนักษัตรปีลิงถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์การทำความดีของคนเกิดปีวอก ตามปีนักษัตรสัญลักษณ์ประจำ ปีวอกคือลิง และลิงที่เกี่ยวข้องกับเมืองลพบุรี คือ หนุมาน ดังนั้น หนุมานจึงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของการดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของคนที่เกิดปีนี้, รูปหนุมานถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์สโมสรฟุตบอลลพบุรี สโมสรฟุตบอลอาชีพที่ก่อตั้งขึ้นในเมืองลพบุรี ย่อมมองว่าถ้าจะหาสัญลักษณ์ที่สื่อความเป็นลพบุรี สิ่งนั้น คือลิงและลิงที่เป็นตำนาน คือหนุมาน ดังนั้น หนุมานจึงถูกใช้เป็นภาพตัวแทนสโมสรฟุตบอลลพบุรี, หนุมานถือโล่ถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์หน่วยเฉพาะกิจตำรวจ การที่สถานีตำรวจภูธรเมืองลพบุรีใช้รูปหนุมานถือโล่ เพราะโล่เป็นสัญลักษณ์กรมตำรวจและหนุมานเป็นสัญลักษณ์ของเมืองลพบุรีและเป็นเจ้าแห่งวานรในเมืองลพบุรี หน่วยงานที่มีหน้าที่ป้องปรามลิงจึงใช้สัญลักษณ์หนุมาน, เพลงสรรเสริญหนุมานถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์ความศรัทธา ในวงการบันเทิงเมื่อผู้สร้างสรรคงานเพลงแนวชีวิต หรือแนวสรรเสริญเกียรติ การแต่งเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหนุมาน ย่อมทำให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาและเลื่อมใสในตัวบุคคลนั้นไปด้วย, ท่ามวยหนุมานลพบุรี ถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์การต่อสู้ ชุดแต่งการหนุมานถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์เชื้อชาติไทย การประกวดแข่งขันชุดแต่งกายประจำชาติของเวทีประกวดนางงามมักจะออกแบบให้สะท้อนความเป็นชาตินั้นๆ ผู้ออกแบบชุดหนุมานซึ่งต้องการสื่อความเป็นไทยว่าหนุมานในตำนานรามเกียรติ์ของไทยจะมีรูปร่างหน้าตาแบบไทย การออกแบบชุดหนุมานให้เป็นชุดประจำชาติจึงสื่อความเป็นไทยในสายตาชาวต่างชาติ, ผลิตภัณฑ์รูปหนุมานถูกใช้เป็นเครื่องหมายของการค้า โดยปกติแหล่งท่องเที่ยว มักจะมีสินค้าที่เป็นของที่ระลึกที่สื่อความเป็นสถานที่นั้น การผลิตสินค้าในรูปของนมหนุมานจึงสื่อความเป็นท้องถิ่นเมืองลพบุรีเพราะเป็นเมืองที่เกี่ยวข้องกับหนุมาน , เหยี่ยุเทพหนุมานถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์ความศักดิ์สิทธิ์ โดยปกติเวลาที่สร้างวัตถุมงคลประจำถิ่น ผู้สร้างมักจะนำเอาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นมาสร้างสรรคงานให้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ หนุมานในแง่มุมของอินเดียนถูกสักการะแบบเทพ การที่ผู้สร้างใช้หนุมานมาสร้างเป็นวัตถุมงคลจึงสื่อถึงความศรัทธาในฐานะเป็นเทพเจ้า, งานเลี้ยงลิงลพบุรีถูกใช้เป็นภาพแทนสัญลักษณ์ความกตัญญู ผู้จัดทำงานเลี้ยงโต๊ะจีนลิง มีความศรัทธาและเชื่อมั่นว่า หนุมาน ซึ่งเป็นเชื่อก็คือว่าเป็นบรรพบุรุษของลิงในเมืองลพบุรี ได้ดลบันดาลให้ประสบความสำเร็จ

จึงแสดงออกด้วยการเลี้ยงโต๊ะจีนถึงเพื่อแสดงความกตัญญูต่อสิ่งๆที่ช่วยให้ตนประสบความสำเร็จ ,จิตรกรรมหนุ
มานถูกใช้เป็นภาพแทน สัญลักษณ์งานศิลป์ ศิลปินผู้สร้างสรรค์งานศิลป์มองว่า หนุมานเป็นเสมือนตัวแทน
ความเป็นลพบุรี ถ้าจะสร้างสรรค์งานที่สื่อถึงความเป็นเมืองลพบุรีการวาดรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับหนุมานและสิ่ง
อื่น ๆ จึงเหมาะสม จะเห็นได้ว่า หนุมานในตำนาน ถูกนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของหน่วยงาน สถานที่และ
กิจกรรม ในมิติสังคมวัฒนธรรมสมัยใหม่ในเมืองลพบุรี เพื่อสื่อความหมายว่า ลพบุรีนั้นเป็นเมืองแห่งสิงโตโดยแท้
เช่น มาสคอตหนุมานในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติที่จังหวัดลพบุรี มาสคอตหนุมานใส่หน้ากากอนามัยณรงค์
ป้องกันโรคโควิด ภาพวาดหนุมานของกลุ่มศิลปินลพบุรีบริเวณถนนและสถานที่สำคัญในเมืองลพบุรี การเลี้ยง
โต๊ะจีนถึงเป็นการตอบแทนถึง การสร้างแลนด์มาร์คสิงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การออกแบบชุดหนุ
มานเป็นเครื่องแต่งกายของนางงามในเวทีประกวด การสร้างประติมากรรมหนุมานท่าหาเป็นสัญลักษณ์ค่าย
ทหารลพบุรี การสร้างวัดถมุงคลในรูปแบบของเทพหนุมานและเทพแห่งเจีย สัญลักษณ์กลุ่มการเมืองภาค
ประชาชนในนามทหารพระราม สัญลักษณ์ของกลุ่มคนเกิดปีวอก ตราสัญลักษณ์ของสโมสรฟุตบอลในเมือง
ลพบุรี คือ สโมสร ลพบุรียูไนเต็ด และ สโมสรลพบุรี ซิตี้ บทเพลงสรรเสริญหนุมานเมืองลพบุรี หน่วยเฉพาะกิจ
ตำรวจในรูปแบบหนุมานถือตราโล่ตำรวจ มวยโบราณลพบุรีในรูปแบบของท่ามวยหนุมาน ผลิตภัณฑ์เชิง
พาณิชย์ในรูปแบบนมมวยไทยและป้ายทะเบียนรถยนต์รูปหนุมานในท่าหาไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทนของหนุมานในรูปแบบต่างๆ ทำให้ทราบว่า หนุมานได้ถูกนำมาใช้
เป็นภาพแทนสิ่งต่างๆ ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้หน่วยงานท้องถิ่นจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับศิลปกรรม ประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับหนุ
มานในเขตเมืองลพบุรี
2. ส่งเสริมชุมชนในการจัดทำสินค้าเชิงพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับหนุมานโดยใช้ผลการวิจัยเป็นต้นแบบใน
การสร้างสรรค์งานอื่นๆ

เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องพื้นที่การวิจัย ที่กำหนดพื้นที่ในการวิจัยในเขตจังหวัดลพบุรี และ ประเด็น
เกี่ยวกับจิตรกรรม ประติมากรรมยังมีประเด็นอื่นๆ เช่น พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับหนุมาน ข้อเสนอแนะใน
การวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับจิตรกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรมหนุมานในพื้นที่อื่นๆ
2. การศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับหนุมานที่ปรากฏในท้องที่อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

ณัฐรัชวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2563). *การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์วิทยา*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย.

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practice*. London: Sage Publication.

กานตภณ วรรณภา, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2567

จำเริญ สละชีพ, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2566

ชัยยะมงคล เจริญประยูร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2567

พระราชวิสุทธิประชาณาถ, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2566

ภานุ แยมศรี, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2566

ยงยุทธ กิจพัฒนานุสนธิ์, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2566

รักชิต แผ่นศิลา, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2567

วรา กลวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2566

เสรี แก้ววิเชียร, สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2565

สุทธิศักดิ์ พูลเอี่ยม, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2566

อักรัช ภูษณพงษ์, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2566

อนนท์ บัวผาง, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2567

อาทิตย์ ทวีคุณ, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2566

อำนาจ เปรมกิจพรพัฒนา, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2567